

vimo do zavesti. Dejstvo je namreč, da so lepe duše, ki so sramežljivo podlegle sugestivni moči kina, ki so se vdale njegovi omami; so globoke, v notranjosti trdno vsidrane miselnosti, ki kino naravnost ljubijo in verujejo v njegovo veliko bodočnost in to zato, ker verujejo v novo njegovo umetniško možnost. Ker jih navdaja jako prepričanje umetniško čutečega srca, da pomeni kino nov način, po katerem se razodeva človeku večnost, sfere »idej«, človeška duša in dih božanstva. Gre za to, da to mnenje tudi stvarno utemeljimo.

O umetnosti govorimo, če se nekaj duševnega izraža v zunanosti, če je zunanje oblikovanje in ustvarjanje bilo porojeno iz »umetniškega« doživetja: črte risarja, barve slikarja, tvorbe in merila stavbnika, mimika igralca so »sredstva«, v katerih neposredno prodira duša; njena razpoloženja, njeni občutki, njene strasti, njena doživetja in odkritja pravirov človeškega življenja vobče, vse to oblikovano v zunanosti. Če nastaja umetnost le na ta način, potem more ustvariti umetnost le človek. Vse pa, kar prihaja bistveno od strojev, od fotografskega in siceršnjega tehničnega aparata, od operaterjev, ne more vzbuditi živega, globoko v dušo segajočega vtisa umetnine. Kolikor torej kino prinaša le jasne slike, sijajno opremo, posnetke krasne arhitekture, velike mase, tuje pokrajine, telesno-plastične in govoreče osebe, kolikor le stremi za čim največjo tehnično izpopolnitvijo, nikoli ne more postati umetnost v pravem pomenu besede. Prav tako je s senzacijami, ki jih prinaša. Končno so vendar le mrtva stvar, katere se človek naveliča. Kino se more povzpeti iz te krize le tedaj, če more nuditi umetnostno pomembne stvaritve, če more prodreti do duše in njenega kraljestva. Kajti le duša in njeni utripi so neizčrpni in vedno nova snov in večno isti vir umetnosti. In prav tega iščejo globoke duše v kinu, iščejo celo nove umetniške možnosti.

In sicer naj bi bila živa, premikajoča se slika (1) izraz duševnosti (2). Živa slika bi bila posebne vrste izrazno sredstvo, če se izrazim v stilu zastarele estetike. Pa s tem še ni vse povedano. Življenje in psihologija nas učita, da umetnina še ni izčrpana, kolikor je oblikovanje in stvarjanje umetnika, ampak da se umetnina takorekoč na novo tvori v duši onega, ki jo doživlja. Zrasti mora v njegovi duši v novo celoto, seči mora v globino doživljanja ter vzbuditi ona razkritja, bodisi čutna, bodisi dušna, bodisi karkoli, ki jih je umetnik položil v umetnino. Vpoštevatvi moramo vpliv umetnine na dušo doživlajoči subjekt.

Če sedaj s tega stališča pogledamo na živo sliko, moramo ugotoviti sledeče:

Že pri podajanju zunanje narave, posnetku istinitosti same nam živa, tekoča slika nudi nekaj drugega kot stalna slika. Mislimo si

RATJE: LESENI STROP (1. POLOVICA XVIII. STOLETJA).

film s posnetki alpskega gorovja. Posamezne slike, scene so združene v tesno enotnost, slike prehajajo ena v drugo, so si po ozadju, svetlobi podobne, se sklapijajo v posebno celoto, so posamezni členi skupnosti, katere ne smemo raztrgati v posamezne slike. Slično kot v glasbi. Ko poslušamo simfonijo, nismo pozorni na posamezne teme, motive, posamezne harmonije ali disharmonije, temveč vse to vzrašča v celotno arhitektoniko, v celotni vtis skladbe. Film nas često vznemljevolji, ker nimamo časa živeti se v lepo pokrajino, ker nam prinaša cel tok slik. Toda to stališče je napačno. Ko se razpreda pred nami vrsta alpskih slik, si napačno urejamo pozornost, če bi se hoteli poglobiti v posameznosti in tiho uživati lepoto prirode. Tok spreminjajočih se slik hoče stvoriti v nas tipske predstave o zunanjih formah sveta. Naglo spreminjanje nas navaja do apercipiranja celotnega vtisa pokrajine. Individualne posamezne poteze gorovja, posamezne oblike se ne smejo izrazito odražati, kajti sicer postane sinteza težka.

Bistveno za živo sliko torej postane vprašanje, kakšen je njen vpliv na gledalca. Dosedaj smo poznali dve sredstvi za razširjenje vpogleda v svet in dušo: navadno sliko in besedo. Toda besedi nedostaja prostorne nazornosti in sliki časovnega poteka. Kdor živi samo v besedi, postane okoren pri do-